

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Черкасова С.О., к.е.н., доцент,
Панкратова А.Р.,
Левченко А.О.,
Коваленко А.Г.

Одеський національний політехнічний університет

На сьогоднішній день державна податкова служба переживає етап реформування. В умовах економічних перетворень посилюється необхідність удосконалення податкової політики України як значної складової в системі управління державними фінансами. Серед пріоритетних завдань податкової політики все більшого значення набуває проблема визначення ефективності адміністрування податків та визначення ефективності та результативності діяльності органів державної податкової служби. При цьому застосування відповідних критеріїв оцінки ефективності діяльності податкових органів дозволить визначати результативність їх діяльності, а проблеми визначення цих критеріїв в сучасних умовах набуває все більшої актуальності.

Питанням податкового контролю та проблемам визначення ефективності діяльності податкових органів присвячені наукової дослідження як зарубіжних так і вітчизняних науковців, серед яких слід визначити: Г.С. Айтхожина, Л.Г. Артамонову, С.І. Богачова, О.В.Жигаленко, В.В.Вітлинського, Т.М. Чернякову та багатьох інших. Однак проблематика податкового контролю та визначення ефективності діяльності податкових органів розглядається дослідниками неоднозначно, що обумовлює необхідність уточнення підходів щодо форм і методів податкового контролю, проведення аналізу ефективності діяльності податкових органів як на рівні окремих інспекцій, так і в цілому по структурі податкової служби.

Нажаль слід констатувати, що на сьогоднішній день в Україні поки що немає загальноприйнятої практики дослідження діяльності податкових органів на відміну від вітчизняної практики. Все це не уможливорює процес отримання необхідної інформації про ефективність роботи податкових органів не тільки за кожний окремий період, а і в динаміці, що не дозволяє відстежити зворотний зв'язок та приймати відповідні управлінські рішення щодо адміністрування податків, що негативно впливає на ефективність роботи всієї податкової системи. Всі ці проблеми не дозволяють дістати висновку про якість тих чи інших управлінських рішень у сфері адміністрування податків, що не сприяє ефективній роботі органів Державної податкової служби (ДПС), а також підвищенню ефективності самого адміністрування.

Слід зазначити, що сучасна система податкового адміністрування повинна забезпечити високий рівень збирання податків, створення для платників максимально зручних умов при виконанні обов'язків зі сплати податків, зменшення кількості судових позовів з боку платників, за рахунок їх урегулювання в досудовому порядку податковими органами [5].

У зарубіжних країнах оцінка ефективності податкового адміністрування здійснюється на основі системи таких критеріїв:

-
- рівня збирання податків;
  - відношення сум вимог, розглянутих судами на користь податкових органів до загальних сум по спорах з платниками;
  - частки скарг по податкових спорах, розглянутих у досудовому по рядку вищестоящими податковими органами в загальній кількості позовів, розглянутих судами; частки рішень податкових органів, визнаних судом недійсними в загальній кількості рішень, винесених за результатами податкового контролю;
  - зниження заборгованості по податках;
  - збільшення частки платників, які позитивно оцінюють роботу податкових органів за даними соціологічних досліджень;
  - частки платників, які мають можливість доступу через канали зв'язку та Інтернет до персоналізованої інформації про стан розрахунків з бюджетом [1,2].

Основними напрямками щодо підвищення ефективності податкового контролю в Україні являються:

- реформування податкової системи та податкового адміністрування;
- безпосереднє вдосконалення податкового контролю на окремих ділянках роботи податкових інспекцій;
- поліпшення матеріально-технічного та кадрового забезпечення податкових органів;
- посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи з платниками податків та підвищення податкової культури населення [4].

Отже, перед податковими органами України стоять завдання підвищення ефективності адміністрування податків та зниження податкового навантаження на бізнес і скорочення витрат часу платників на нарахування та сплату податків. Виконання даних завдань неможливе без введення системи індикаторів ефективності роботи податкової служби, які б могли свідчити про позитивні або негативні зміни у роботі відповідної структури, а також указувати, наскільки виконано завдання реформування податкової системи.

При цьому ефективність діяльності податкових органів значною мірою залежить від взаємовідносин між органами Державної податкової служби та платниками податків. Тому важливо для податкових органів удосконалювати діючі форми та методи громадської діяльності.

До основних завдань підвищення ефективності податкового адміністрування на сьогоднішній день в Україні належать:

- підвищення якості та розширення спектра послуг, що надаються податковими органами платникам, у тому числі організація прийому платників;
- оперативне проведення звірки по розрахунках з бюджетом;
- забезпечення своєчасного і повного розгляду звернень громадян [3-7].

Одночасно все це вимагає запровадження системи ключових індикаторів результативності та ефективності діяльності податкових органів, що обумовлено метою оптимізації управління податковими структурами, мінімізації витрат та підвищення ефективності у розрізі чітко визначених критеріїв. Ключові індикатори результативності можна визначити як кількісні та якісні показники, що регулярно використовуються для оцінки прогресу діяльності податкових органів відносно встановлених цілей, а цілі, у свою чергу, повинні корелювати з місією, баченням, цінностями та завданнями податкової служби.

Таким чином, трансформаційні процеси та необхідність реформування податкової системи України вимагають підвищення ефективності діяльності податкових органів, що

здійснюють адміністрування державних доходів. При цьому, з одного боку, потрібно знайти баланс між рівнем витрат на утримання податкових органів та гідним забезпеченням їх співробітників. З іншого боку, необхідно забезпечити високий рівень збирання податків при скороченні витрат платників податків, створити для них максимально зручні умови при виконанні обов'язків зі сплати податків, зменшити кількість судових позовів з боку платників за рахунок їх урегулювання в досудовому порядку податковими органами.

Література

1. Айтхожина Г.С. Налоговые проверки как формы налогового контроля / Г.С.Айтхожина // Вестник Омского университета. Серия “Экономика”. – 2010. – № 3. – С. 145.
2. Артамонова Л. Г. Совершенствование методов контрольной работы налоговых органов Российской Федерации : автореф. дис. канд. экон. наук : спец. 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит / Л. Г. Артамонова. – М., 2010. – 25 с.
3. Віплинський В. В. Аналіз діяльності податкової системи України / В. В. Віплинський, А.В. Скрипник // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 12. – С. 19–32.
4. Жигаленко О.В. Ефективність податкового контролю в Україні : автореф. дис. канд. экон. наук : спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / О. В. Жигаленко. – К., 2009. – 24 с.
5. Чернякова Т.М. Критерії ефективності процесу податкового адміністрування / Т.М.Чернякова // Часопис економічних реформ – 2011. – № 3. – С. 34–38.
6. Длугопольський О.В. Досвід США, Канади та Японії у застосуванні механізму фіскальної консолідації [Електронний ресурс] / О.В. Длугопольський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 4 (9). – С. 167-173. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n4.html>
7. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [моногр.] / С.В. Філіппова, М.О. Ананська, . – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (донецьке відділення), 2013. – 120 с.